

Kocka li se Bog?

Viktorija Sukser

AUTOR: STEWART, IAN
 KNJIGA: Kocka li se Bog? / NOVA MATEMATIKA KAOSA
 IZVORNI NAZIV: *Does God play dice?*
 IZDAVAČ: Naklada Jesenski i Turk, Zagreb 2003.

Čitajući ovu knjigu ponovno sam imala zadovoljstvo susresti se s potpuno novim svijetom, te uroniti duboko, dublje u njegovu površinu – površinu zato jer je ovo tek podnožje brda kojemu je vrh još uvijek zastrt oblacima.

Posudivši knjigu u knjižnici, očekivala sam da će to biti samo proširenje prijašnje knjige koju sam pročitala o kaosu i koja mi je toliko zaintrigirala um o tom doista čudesnom novom pogledu na svijet. Međutim, prolazeći polako, s vremenom, preko riječima ispisanih (u stvari, otisnutih) stranica i upijajući njihova značenja, shvatila sam da mi ova knjiga pruža neizmjereno zadovoljstvo u tom radu. Zbog čega?

Ponajprije je to zbog samoga sadržaja. Kaos je jedno od najnovijih područja matematike. Mogli bismo čak reći da je to znanost. I to znanost koja svojim dosad neviđenim pogledom na svijet zaranja u najveće dubine oceana što ga zovemo *Priroda* i njezini **zakoni**. No, postoje li uopće zakoni u *Prirodi*? Kakvi su to zakoni? Jesu li uistinu to zakoni u običnom smislu riječi ili je to nešto sasvim drugo? E, pa kada bih sve otkrila, onda knjiga ne bi bila niti približno onoliko zanimljiva koliko je bila meni. Stoga ću samo noktom potegnuti po hrastovom stolu, a na vama je onda da ga izrezuckate.

Vječni antagonizam koji pokreće ovaj svijet i malog čovjeka u njemu jest pitanje o njegovom postanku, o njegovom funkcioniranju. Mnogi bi vam rekli kako je cijeli svijet u kaosu. Ali kakvome kaosu? Naime, kada običan čovjek pomisli na kaos, on ga poistovjećuje s totalnim neredom i bezakonjem. A kad matematičar promisli o istoj stvari, on pojam veže uz red! Kako je moglo doći do tako nemjerljivih razlika u poimanju?

Pa svi smo mi ljudi! I ljudski je griješiti. Zato većina ljudske populacije griješi kada pojam kaosa bezobzirno vezuje uz nered. (Zato im toplo preporučujem da pročitaju ovu knjigu. Otkrit će ne samo da su bili većim dijelom u krivu, već i da svijet uopće nije onakav kakvim se čini!) Da, da, ova je knjiga predstavila tek jedan mali dio te velike matematičke novine, koja stječe sve više "sljedbenika". Pretpostavljam da je to zbog toga što čovjek ima neodoljivu potrebu "gurati nos svuda gdje stigne" - što se ljepše uobličava izrazom "istraživati". Dakle, čovjek je vječni istraživač. Priroda je objekt koji čovjek tijekom cijelog svog života nastoji istražiti, objasniti. Ali, kao što je rečeno i u knjizi, Priroda ga je nadmudrila.

Sam je sadržaj knjige zanimljiv. Vjerujem da ne postoji nitko tko nije zapitao barem jedno pitanje od mnogih koja su obrađena u ovoj knjizi. Ta bogata riznica otvara svoje skrivite zakutke kako bi svaki čovjek, mlad ili star, učen ili priprost, mogao zaviriti na tren u njezine tamne zakutke.

$\pi^{1\alpha y} \sqrt{\text{mat} \chi}$

Ali sadržaj je samo jedan od ”faktora”. Autorov je način pisanja drugi.

A taj je stil potpuno nesvojstven znanstvenome radu, kao što je to ova knjiga. Naime, stari je britanski pisac i sam studirao matematiku te je još i sad (barem u vrijeme kad je knjiga tiskana) profesor matematike. Što očekivati od Britanca, i još k tome matematičara, nego da njegova knjiga bude prepuna lucidnih komentara, duhovitih primjedbi, gotovo komičnih citata iz svjetski poznatih djela brojnih pisaca i znanstvenika na početku svakoga poglavlja, te ispunjena specifičnom vrstom humora - britanskim humorom (iako u mnogo blažem obliku). Taj njegov stil, poseban izbor običnih riječi, čini ovu knjigu tako lakom za čitanje, čitku svim generacijama (hm, možda ipak za djecu iznad 12 godina). A njegov pripovjedački stil sam je po sebi dovoljan da čitatelja samo pokreće naprijed, samo naprijed, kao perpetuum mobile, u nova područja gdje još nije kročio (ili možda je, ali se uvijek s radošću vraća u nešto mu tako poznato i drago).

Dakle, kao što rekoh, pisac obrađuje znanstveni sadržaj, odnosno jednu ”kompleksnu” znanstvenu temu na potpuno opušten način - zapravo, imam osjećaj da nije htio napraviti znanstvenu knjigu, nego knjigu o znanosti i zato se spustio svojim jednostavnim, pričljivim načinom slaganja rečenica na razinu ”običnih smrtnika”.

A znanstveni sadržaj počinje od samoga početka. Prvo proučava malo povijest. Pa malo prirodu. Pa tjera čitatelja da i sam, sa svojim računalom, sudjeluje u napredovanju knjige. Pa onda postavlja pitanja. I na kraju, daje šokirajuće odgovore.

”Kocka li se Bog?” jedno je od pitanja na koje ne možemo odgovoriti sa sigurnošću. To je jedinstveno pitanje koje u sebi sadrži skriveno značenje:

kocka = sinonim za vjerojatnost;

Bog = stvoritelj, kreator, cijelog svemira.

Djeluje li svemir nasumično, ravna li se po pukoj vjerojatnosti?

Ne želim pokvariti užitak čitanja drugima, samo želim reći kako mi je ova knjiga ponovno otvorila apetit za neiscrpnim kaosom - tim novim, čarobnim pogledom na svijet s kojim sam se susrela tek površno (leptirima, atraktorima, fraktalima, radom mozga, odnosom plijena i predatora, putanjama nebeskih tijela te beskrajnim nizom drugoga), u kojem ništa nije kako treba ili se čini, a vjerojatnost postaje novim zakonom koji ordinira sve živuće. Nadam se da ću imati još prilika da se s njim temeljitije upoznam.

I kažem mu: ”Srest ćemo se opet!”.

